

Козлов В. П.

канд. екон. наук, доцент
кафедри фінансів і банківської справи
Донецького національного університету імені Василя Стуса

Довбня Б. І.

магістрант ОП «Фінанси, банківська справа та страхування»
Донецького національного університету імені Василя Стуса

БАНКІВСЬКЕ КРЕДИТУВАННЯ ЯК ІНСТРУМЕНТ ПІДТРИМКИ МАЛОГО І СЕРЕДНЬОГО ПІДПРИЄМНИЦТВА В УКРАЇНІ

Вступ. Малі і середні підприємства (МСП) є важливим рушієм економічного росту, оскільки вони створюють нові робочі місця, підвищують рівень конкуренції та сприяють інноваціям. Однак основною проблемою для цих підприємств є обмежений доступ до фінансування, зокрема через труднощі у залученні кредитних ресурсів. Банківське кредитування є ключовим інструментом, що дає змогу МСП отримувати необхідні фінансові ресурси для розвитку. Враховуючи динамічні зміни в економічній ситуації та складність банківських процедур, визначення теоретичних засад банківського кредитування МСП стає важливим для пошуку найбільш ефективних шляхів підтримки цих підприємств.

Мета роботи – визначення теоретичних засад банківського кредитування як інструменту підтримки малого і середнього підприємництва в Україні.

Основна частина. Банківське кредитування малого та середнього підприємництва – це процес надання комерційними банками позик суб'єктам малого та середнього бізнесу з метою забезпечення їх фінансових потреб для розвитку, розширення виробництва, модернізації технологій або покриття поточних витрат. Таке кредитування є важливим складником фінансової підтримки підприємств і сприяє їх конкурентоспроможності та економічному зростанню.

Принципи банківського кредитування малого та середнього підприємництва – це основні правила та підходи, які банки застосовують під час прийняття рішення щодо надання кредитів підприємствам. Вони визначають умови кредитування, механізми оцінки ризиків та визначення здатності підприємств повернути кредит. Принципи кредитування важливі для забезпечення стабільності банківської системи та зниження кредитних ризиків, а також для того, щоб МСП могли отримати доступ до необхідних фінансових ресурсів для розвитку. Основні принципи, які відображають сутність банківського кредитування МСП, забезпечують вигідність цієї операції як для кредитора, так і для позичальника, наведені у табл. 1.

Дотримання наведених у табл. 1 принципів, тобто врахування фінансових показників позичальника, банківських ризиків, ефективності використання коштів та потреби в забезпеченні дасть змогу підвищити ефективність діяльності банків у питаннях кредитування МСП.

Банківське кредитування МСП передбачає різні форми кредитів, які банки можуть надавати підприємцям залежно від їх потреб, умов та цілей фінансування. Форми кредитування, які пропонують банки МСП, дають їм змогу вибрати найбільш підходящу модель залежно від потреб і умов діяльності. Сутність і особливості форм банківського кредитування наведено в табл. 2.

Таблиця 1 – Принципи банківського кредитування

Принцип	Опис принципу
1. Кредитоспроможність позичальника	Оцінка здатності позичальника виконувати зобов'язання за кредитом, що включає аналіз фінансових показників та історії кредитування
2. Надійність забезпечення кредиту	Вимога надання застави як гарантії виконання зобов'язань за кредитом (нерухомість, обладнання тощо)
3. Економічна ефективність	Оцінка економічної ефективності використання коштів, що позичаються, з метою підвищення рентабельності бізнесу
4. Платоспроможність банку	Банк повинен бути здатним надавати кредити без шкоди для своєї фінансової стабільності та забезпечити достатність капіталу
5. Прозорість і відкритість інформації	Позичальник зобов'язаний надати банку повну та достовірну інформацію для об'єктивної оцінки кредитних ризиків

Джерело: [1]

Таблиця 2 – Форми банківського кредитування

Форма кредитування	Опис форми	Особливості
1. Оборотно кредитування	Короткострокові кредити для покриття поточних витрат підприємства (закупівля сировини, оплата праці)	Короткостроковість, висока процентна ставка, гнучкість у використанні коштів
2. Інвестиційне кредитування	Кредити на довгострокові проекти, як-от придбання основних засобів або модернізація виробництва	Довгостроковість, потребує забезпечення, знижена процентна ставка
3. Кредитні лінії	Кредити, які надаються в межах встановленої суми, і підприємство може використовувати їх за потреби	Гнучкість у використанні, доступно за потреби, надається під заставу
4. Мікрокредитування	Малі кредити для покриття незначних витрат, зазвичай для стартапів або невеликих підприємств	Малі суми, спрощена процедура оформлення, зазвичай без необхідності застави
5. Кредити на розвиток бізнесу	Кредити для фінансування розвитку бізнесу, включно з запуском нових продуктів або розширенням на нові ринки	Підтримка розвитку бізнесу, можливість пільгових умов, вимоги до фінансової прозорості
6. Лізинг	Форма фінансування через оренду з правом викупу активів, як-от обладнання чи транспортні засоби	Оренда з правом викупу, менш обтяжливі платежі, доступність для підприємств без значного капіталу
7. Гарантії та субсидії	Програми державних гарантій або субсидій, які знижують ризики для банків та зменшують процентні ставки для підприємств	Державна підтримка, зниження ризиків для банків, пільгові умови фінансування

Джерело: [2]

Кредитування МСП в Україні стикається з низкою серйозних проблем, які обмежують доступ до фінансування і ускладнюють розвиток цієї важливої для економіки країни сфери. Основними проблемами є високі процентні ставки, невідповідність вимог банків до реальних можливостей МСП, низька кредитна культура і відсутність досвіду в управлінні фінансами, невизначеність еконо-

мічної ситуації і ризику, брак доступних фінансових інструментів, низький рівень державної підтримки, нерозвинена система страхування ризиків [3].

Висновки. Кредитування малого та середнього підприємництва (МСП) в Україні стикається з проблемами, які обмежують доступ до фінансування. Високі процентні ставки є основним бар'єром для малих підприємств, оскільки вони роблять кредити менш доступними. Вимоги до значної застави ускладнюють отримання кредитів для підприємств, що не мають достатніх активів. Низька фінансова грамотність підприємців також негативно впливає на здатність подавати прозорі фінансові звіти, що обмежує їх шанси на отримання кредитів. Нестабільність економічної ситуації та обмежена кількість фінансових інструментів додають ризиків для банків, що робить процес кредитування ще складнішим для МСП. Для поліпшення ситуації необхідно розвивати більш доступні фінансові інструменти та підтримку з боку держави.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Погореленко Н., Коваль В. Кредитування малого та середнього бізнесу: аналіз діючих умов та підходи до підвищення ефективності його державної підтримки. *Ринкова економіка: сучасна теорія і практика управління*. 2021. № 20. С. 218–233.

2. Гейко Т. Ю. Удосконалення механізмів фінансування малого і середнього підприємництва. *Національний інститут стратегічних досліджень*. 2021. URL: <https://niss.gov.ua/sites/default/files/2021-12/finansuvannya-malogo-i-seredniogo-pidpriemnytstva.pdf>

3. Чайковський Я. Сучасний стан та напрями розвитку банківського кредитування малого і середнього бізнесу в Україні. *Світ фінансів*. 2021. № 3(68). С. 80–90.

Єгоричева С. Б.

д-р екон. наук, професор, професор кафедри фінансів, банківського бізнесу та оподаткування Національного університету «Полтавська політехніка імені Юрія Кондратюка»

РОЗВИТОК СИСТЕМИ ПЛАНУВАННЯ ДІЯЛЬНОСТІ БАНКІВ В УКРАЇНІ

Вступ. Сучасна система банківського менеджменту є надзвичайно динамічною, оскільки вона повинна відповідати стрімким змінам зовнішнього середовища й викликам щодо забезпечення стабільності. Останніми роками помітно удосконалилися підходи щодо планування діяльності банківських установ, зокрема необхідність підвищення її стійкості та ефективності та відповідні вимоги міжнародних документів, що актуалізує дослідження цього кола питань.

Мета роботи полягає в узагальненні сучасних тенденцій розвитку планування у банківських установах України.